

však nemá tu místa promlčecí lhůta podle § 1487 obč. zák., neboť dovolatelka neodporuje provedení rozdělení společného statku jako takovému, nýbrž napadá platnost disoluční smlouvy ze dne 18. května 1920 z důvodu nezpůsobilosti smluvníka Otty L-a k právnímu jednání. Promlčení tohoto práva nelze však posuzovati podle ustanovení § 1487 obč. zák. (srov. Krainz-Ehrenzweig: Recht der Schuldverhältnisse 1928, str. 758). Při výkladu tohoto ustanovení jest vycházeti z doslovu zákona a slovům »die vorgenommene Teilung« nelze rozuměti jinak, než, že zákon měl na mysli v ý s l e d e k rozdělení. Nelze toto ustanovení vztahovati i na případy, kde se vznáší odpor proti smlouvě, jež jest podkladem tohoto rozdělení, ze všeobecných důvodů, na př. pro nezpůsobilost k právnímu jednání, jako v souzeném případě. To by bylo nepřipustné rozšiřování řečeného zákonného ustanovení, které by mnohdy mohlo míti za následek krajní nespravedlnost, obzvláště při odporování z důvodů duševní choroby, poněvadž se její zhoubný vliv na způsobilost k právnímu jednání často vyskytuje teprve po uplynutí lhůty tří roků. Z pouhé okolnosti, že ustanovení o odporu proti provedení rozdělení společného statku bylo pojato do § 1487 obč. zák. teprve dodatečně, jak k tomu poukazuje žalovaný, nelze vyvozovati opak, neboť, kdyby to bylo bývalo úmyslem zákonodárce, nebyl by příslušnou větou upravil tak, jak se stalo, nýbrž byl by to vhodným způsobem vyslovil. Nelze také přehlížeti, že jde o vyjimečné ustanovení, jež zajisté nelze vykládati bez nutkavého důvodu extensivně. Námitka promlčení není tudíž opodstatněna. Poněvadž se soudy nižších stolic omezily na řešení uvedených námitek, tyto však nejsou opodstatněny, nezbylo než se usnésti, jak se stalo.

Čís. 11958.

Přípustnost pořadu práva pro nárok na náhradu zisku, jenž ušel žalujícímu majiteli koncese k dopravě osob autobusem tím, že žalovaný majitel koncese k dopravě osob autodrožkou vykonává dopravu osob z jiného stanoviště, než mu bylo v koncesi vykázáno, a jiným dopravním prostředkem, než pro který mu byla koncese udělena.

Ten, komu byla udělena koncese (k dopravě osob autobusem) nabývá jen právního nároku proti moci veřejné, by ho neomezovala ve výkonu činnosti jemu dovolené, nenabývá tím však soukromoprávního nároku proti jiné osobě, by nevykonávala touž činnost, leč že by šlo o propůjčení v ý h r a d n é h o (monopolního) práva.

Majitel koncese k dopravě osob autobusem není oprávněn domáhati se na majiteli koncese k dopravě osob autodrožkou náhrady škody (zisku) proto, že se žalovaný nabízí k dopravě osob též z jiného stanoviště, než jest mu vykázáno, leč že by bylo žalobci uděleno v ý h r a d n é oprávnění nabízet se k dopravě osob na tomto stanovišti.

(Rozh. ze dne 7. října 1932, R I 568/32.)

Žalobce, tvrdě, že jest majitelem koncese k provozu autobusové linky T.—P., domáhal se na žalovaném náhrady škody, ježto prý žalovaný, nemaje takové koncese, autobusem na této lince jezdí a tím žalobce po-

škozuje. Procesní soud první stolice žalobu zamítl, má je za to, že jde v souzeném případě o poměr veřejnoprávní a že nemůže žalobce, který nemá právní nárok na dopravu cestujících, uplatňovati nárok na náhradu škody a že žaloba jest i předčasnou a žalobce mohl by se teprve po právoplatném odsouzení žalovaného úřady administrativními domáhati náhrady škody na žalovaném. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolice, by, vyčkaje pravomoci, řízení doplnil a znovu rozhodl: D ů v o d y: Jest sice pravda, že předpisy o koncesovaných živnostech mají především za účel ochranu veřejného zájmu, avšak to nijak nevyklučuje, že by neoprávněným provozováním koncese nemohla býti způsobena jinému škoda, jejíž náhrady může se poškozený domáhati na tom, kdo jedná proti předpisům živnostenského řádu, je-li mezi škodou a protiprávním jednáním škůdcovým příčinná souvislost. Bylo tedy v první řadě zjistiti, na základě jakého oprávnění žalobce a žalovaný jízdu provozují. V tom směru zjistil první soud, že žalobce není majitelem koncese k provozu periodické dopravy osob podle § 15 čís. 3 živn. řádu, nýbrž, že má jen koncesi k provozu autodopravy, podle níž jest oprávněn na stanovištích na náměstí v T. a V. míti ku potřebě každého osobní autobus s 18 sedadly (§ 15 odst. (4) živn. řádu). Pokud jde o žalovaného, jest nesporno, že má koncesi k dopravě nájemním autem se stanovištěm v P., S. a na náměstí v J. Dokázal-li by žalobce, že ho neoprávněným provozováním jízdy autobusem žalovaný poškodil, byla by žaloba odůvodněna. Vyčkávati rozhodnutí správních úřadů není třeba, neboť soud sám může na základě koncesních listin posouditi, zda měl žalovaný právo k jízdám, jež podnikl, a zda neměl-li takové právo, byl tím žalobce poškozen. První soud poukazuje i k tomu, že se žalobce nemůže domáhati náhrady škody proti žalovanému, poněvadž není zde on sám, který má koncesovanou autodopravu se stanovištěm v T. a není tudíž vzhledem k veliké konkurenci jisto, že by byl vezl on cestující z T. do P., i kdyby žalovaný nejezdil. Odvolací soud má za to, že prvému soudu scházal skutkový podklad pro tento úsudek, poněvadž nebylo zjištěno, že jest více koncesionářů pro dopravu osob autobusy z T. do P.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení a vrátil věc odvolacímu soudu, by, nepřihlížeje ke svému zrušovacímu důvodu, o odvolání dále jednal a o něm znovu rozhodl.

D ů v o d y:

První soud uvádí v důvodech rozsudku, že jest pořad práva vyloučen a že bylo proto žalobu zamítnouti jako nepřípustnou. Třebaže tuto větu nezařadil první soud do výroku, jest ji nicméně pokládati za usnesení, kterým byla žaloba zamítnuta, správně odmítnuta, pro nepřípustnost pořadu práva (§ 261 odstavec první a pátý a § 240 odstavec třetí c. ř. s.). Byl-li první soud tohoto názoru, neměl vydávati rozsudek, nýbrž jen usnesením žalobu odmítnouti (§ 261 odstavec první a pátý c. ř. s.) a neměl se věcně sporem vůbec zabývati a odvolací soud měl se, třebaže usnesení to nebylo odvoláním napadeno, s tímto právním názorem vypořádati dříve, než přezkoumal rozhodnutí ve věci samé. An tak neučinil, musí tak

učiniti nejvyšší soud. Řečený právní názor prvního soudu neobstojí. Žaloby o náhradu škody nenáleží vesměs před soud, nýbrž jest pokaždé přihlédnutí k poměru, z něhož se nárok odvozuje. Náhrada škody jest jen prostředkem, kterým se může někdy vyrovnati porušení práva, pohledávka sama nemůže však míti povahu jinou, než jest povaha porušení, z něhož vznikla. Žalobce domáhá se na žalovaném náhrady zisku, jenž mu ušel tím, že žalovaný vykonává dopravu osob (ke které sice je oprávněn, maje též k ní koncesi), z jiného stanoviště, než mu bylo v koncesi vykázáno, a jiným dopravním prostředkem, než pro který mu koncese udělena. Žalobce opírá tedy nárok na náhradu škody o porušení svého práva, propůjčeného mu koncesí úřadu správního, úkonem žalovaného, neoprávněnou prý dopravou osob žalovaným. Porušení práva žalobcova, o něž jde, nestalo se tedy úkonem správy veřejné, v kterémž případě by žaloba o náhradu škody patřila do příslušnosti úřadu správního, nýbrž úkonem jednotlivce, žalovaného, jeho prý bezprávným činem, jenž prý se přiči žalobcovu oprávnění, tkvícímu v koncesi. Poněvadž se tedy porušení žalobcova práva nestalo úkonem veřejné správy, nýbrž tvrzeným činem jednotlivce, jde o pohledávku soukromoprávní, o které rozhodovati jest povolán soud. Pořad práva jest tudíž přípustný a odchylný názor prvního soudu neobstojí.

Ve věci samé jest právní názor prvního soudu správný. Zjištěno jest, že obě strany mají koncesi k dopravě osob, žalobce autobusem, žalovaný autodrožkou. Každý má však vykázáno jiné stanoviště, na němž smí obecnstvu nabízet své služby k přepravě. Žalobci přikázáno jako stanoviště pro jeho autobus T. náměstí a P., žalovanému pro jeho autodrožku obce S., J. a P. Žalovaný doznal, že i v T. na náměstí nabízel obecnstvu své služby k dopravě do P. a zpět, popřel však žalobcův náhradní nárok. Žalobce opírá tento nárok jen o svou koncesi, maje za to, že mu přísluší na jejím základě výhradní nárok k dopravě osob autobusem z T. do P. a zpět a že má nárok žádati na žalovaném, by na této trati nevykonával dopravu osob, pokud se týče, že mu přísluší nárok na náhradu ušlého výdělku proti žalovanému, jenž přes to ze žalobcova stanoviště v T. provádí dopravu osob do P. a zpět. Tento právní názor žalobce jest však mylný. Koncese veřejné správy, udělená žalobci k dopravě osob autobusem ze stanoviště T. náměstí a ze stanoviště P., jest jen policejním a živnostenskoprávním opatřením veřejné správy, jímž byl žalobce jednak pro svou osobu uznán za způsobilého a spolehlivého ku provozu dopravy osob silostrojem, jednak po stránce věcné autorisován k výkonu práva přepravy osob určitým dopravním prostředkem (autobusem), k čemuž připojeno s ohledem na místní potřebu vedlejší ustanovení, omezení, že tak smí činiti jen z určitých stanovišť. Koncese byla udělena k ochraně obecnstva, nikoli však na ochranu soukromých zájmů koncesionáře. Předsevzme-li kdo činnost, vázanou na koncesi, bez jejího udělení, má to v zápětí jen trest. Bylo-li však dovolení uděleno, nabývá tím uchazeč právního nároku proti veřejné moci, by ho neomezovala ve výkonu činnosti jemu dovolené, nenabývá tím však soukromoprávního nároku proti jiné osobě, by nevykonávala touž činnost, čímž se právě liší koncese od oprávnění monopolního. Monopolní oprávnění poskytuje výhradné právo v určité oblasti samojedině buď

prodávati určité předměty, nebo je vyráběti, nebo služby nabízet. Bylo-li toto oprávnění propůjčeno státem, jmenuje se monopolem veřejnoprávním. Účelem může býti vyloučení volné soutěže, docílení vyššího zisku, neb úprava hospodářství a provozu sloužící zájmům veškerenstva (sem patří ochrana patentů, známek, práva původcovského atd.). Žalobce ani netvrdí, že mu bylo propůjčeno výhradně, každého jiného vylučující právo ku provozu autobusové dopravy mezi T. a P. Žalovaný, jak prvním soudem zjištěno, má rovněž koncesi k dopravě osob silostrojem (autodrožkou) ovšem ze stanovišť P., S. a J., a může proto na základě své koncese dopravovati osoby též z P. do T. a zpět. Nabízí-li se k dopravě osob i z jiného stanoviště (T. náměstí), než mu jest vykázáno, může to snad míti v zápětí trest se strany úřadu správního (živnostenského, policejního) v mezích zákonných předpisů, poněvadž jedná nedovoleně; neporušuje však tím soukromé právo žalobcovo, neporušuje normu, která by byla určena chrániti žalobcův zájem, poněvadž výhradně oprávnění nabízet se k dopravě na stanovišti T-ském žalobci uděleno nebylo. Z koncese vznikl mu jen nárok proti státu, by nebyl v provozu veřejnou mocí omezován, nevznikl mu však soukromoprávní nárok vylučující jiného z provozu téže dopravy. Nepřísluší mu proto proti žalovanému nárok na náhradu výdělku, jenž mu ušel činností žalovaného, nesoucí se k dopravě osob z téhož stanoviště T-ského. Nelze proto sdíleti právní názor odvolacího soudu, že je žaloba odůvodněna, jakmile žalobce prokáže, že mu vzešla škoda (vlastně ušel zisk) pouhým neoprávněným provozováním jízdy autobusem se strany žalovaného, vždyť tu není porušení právní normy, která by byla určena k tomu, by chránila zájmy žalobcovy, jeho subjektivní práva, neboť závazek k náhradě škody zakládá jen porušení takovéto normy a jen tehdy tu je delikt, jde-li o porušení takto vymezené normy (Ehrenzweig, System str. 48 a 72). Žalovaný jest též oprávněn provozovati jízdu silostrojem a pouhé omezení na jiné stanoviště ještě neposkytuje žalobci právo upírati mu oprávnění k přepravě osob ze svého stanoviště (T-ského), vždyť tu jde právě o omezení oprávnění ku přepravě osob a nikoli o udělení výhradního oprávnění žalobcova. Vzhledem k tomuto právnímu stavu věci není třeba prováděti důkazy odvolacím soudem postrádané o tom, zda i jiní povozníci měli koncesi na dopravu autobusu ze stanoviště T-ského, čili nic a jakékoli důkazy vůbec, neboť stačí k rozhodnutí sporu skutkový stav podle žaloby a podle nesporného přednesu stran. Žalobce nemůže se k obhájení svého právního stanoviska odvolávati na rozh. čís. 8006 sb. n. s., neboť tomuto rozhodnutí byl základem jiný právní poměr a sice výhradně oprávnění podnikatele poštovních jízd k dopravě osob a smlouvou škodu nahraditi. V souzeném případě nelze mluvit o bezprávném porušení živnostenského práva žalobcova žalovaným (viz rozh. čís. 798 Gl. U. z r. 1859). Jest podotknouti, že dovolací soud neřešil případ tento s hlediska zákona o nekalé soutěži, poněvadž není žaloba opřena o ustanovení tohoto zákona.

Čís. 11959.

Osoba, v jejíž prospěch je poznamenán zákaz zcizení nemovitostí, jest oprávněna k rekursu do usnesení, jímž byla povolena vnucená dražba těchto nemovitostí.